C/2026/3202

2026 6 12

Geografinės nuorodos registravimo paraiškos paskelbimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1143 15 straipsnio 4 dalį

(C/2026/3202)

Per tris mėnesius nuo šio paskelbimo dienos valstybės narės ar trečiosios valstybės institucijos arba teisėtą interesą turintis ir trečiojoje valstybėje įsisteigęs ar gyvenantis fizinis ar juridinis asmuo Komisijai gali pateikti prieštaravimą pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1143 ([1]) 17 straipsnį.

BENDRASIS DOKUMENTAS

Žemės ūkio produktų kilmės vietos nuorodos ir geografinės nuorodos

„Banski kestenov med“

ES Nr.: PDO-HR-03402 – 2025 1 13

1. **Pavadinimas (-ai)**

„Banski kestenov med“

2. **Geografinės nuorodos tipas**

SKVN (X) SGN ☐

3. **Valstybė, kuriai priklauso nustatyta geografinė vietovė**

Kroatija

4. **Žemės ūkio produkto aprašymas**

4.1. *Žemės ūkio produkto klasifikacija remiantis Kombinuotosios nomenklatūros pozicija ir kodu, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2024/1143 6 straipsnio 1 dalyje*

04 – PIENO PRODUKTAI; PAUKŠČIŲ KIAUŠINIAI; NATŪRALUS MEDUS; GYVŪNINĖS KILMĖS MAISTO PRODUKTAI, NENURODYTI KITOJE VIETOJE

0409 – Natūralus medus

4.2. *Žemės ūkio produkto registruotu pavadinimu aprašymas*

„Banski kestenov med“ – medus, kurį Krajinos bičių (lot. *Apis mellifera carnica* Pollmann, 1879) šeimos gamina iš Banovinos regione augančių valgomųjų kaštainių (lot. *Castanea sativa* Mill.) nektaro.

Žiedadulkių savybės

Be valgomojo kaštainio (*Castanea sativa*) žiedadulkių, medaus „Banski kestenov med“ žiedadulkių sudėtyje taip pat gali būti šių nektaringųjų rūšių augalų žiedadulkių: paprastojo šaltekšnio (*Frangula alnus*), krūminės amorfos (*Amorpha fruticosa*), raudonosios sedulos (*Cornus sanguinea*), liepų (*Tilia* spp.), astrinių šeimos augalų (*Asteraceae*), slyvų (*Prunus* spp.), baltažiedės robinijos (*Robinia pseudoacacia*), klevų (*Acer* spp.), paprastojo garždenio (*Lotus corniculatus*) ir,

([1]) 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1143 dėl vyno, spiritinių gėrimų ir žemės ūkio produktų geografinių nuorodų, taip pat dėl garantuotų tradicinių gaminių ir žemės ūkio produktų neprivalomų kokybės terminų, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2019/787 ir (ES) 2019/1753 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1151/2012, (OL L, 2024/1143, 2024 4 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj).

mažesniais kiekiais, kitų rūšių augalų žiedadulkių. Žiedadulkių sudėtyje taip pat gali būti šių nektaringųjų rūšių augalų žiedadulkių: uosių (*Fraxinus* spp.), paprastųjų šunažolių (*Dactylis glomerata*), miglinių šeimos augalų (*Poaceae*), gysločių (*Plantago* spp.), paprastojo kukurūzo (*Zea mays*) ir rūgštynių (*Rumex* spp.). Kai iš bendro žiedadulkių kiekio atmetama nenektaringų rūšių augalų žiedadulkių dalis, likusioje nektaringųjų rūšių augalų žiedadulkių dalyje meduje „Banski kestenov med“ valgomojo kaštainio (*Castanea sativa*) žiedadulkių dalis turi sudaryti ne mažiau kaip 85 %.

Juslinės savybės

Medus „Banski kestenov med“ pasižymi toliau nurodytomis juslinėmis savybėmis.

— Išvaizda:

Spalva – nuo šviesios gintaro iki gintaro.

Skaidrumas – skaidrus.

Kritalizacija – lėta.

— Kvapas – nuo vidutinio stiprumo iki labai intensyvaus kaštainių žiedų, drėgno kartono ir sutrintų riešutmedžio lapų kvapo.

— Skonis – šiek tiek juntamas saldumas ir rūgštumas, taip pat vidutinio stiprumo ar ryškus kartumas.

— Aromatas – nuo vidutiniškai stipraus iki labai stipraus deginto cukraus, cukraus sirupo, dūmų ir pelyno.

Fizikiniai ir cheminiai parametrai

Vandens kiekis: ne daugiau kaip 18,0 %.

Elektrinis laidis: ne mažesnis kaip 0,80 mS/cm.

Hidroksimetilfurfurolo (HMF) kiekis: ne daugiau kaip 15 mg/kg medaus.

4.3. *Su pašarų šaltiniais susijusios nukrypti leidžiančios nuostatos (taikoma tik saugoma kilmės vietos nuoroda žymimiems gyvūniniams produktams) ir apribojimai žaliavų šaltiniams (taikoma tik saugoma geografine nuoroda žymimiems perdirbtiems produktams)*

Draudžiama maitinti bičių šeimas, kol bitės neša nektarą iš kaštainių žiedų. Tačiau maitinti leidžiama siekiant paskatinti bičių šeimų vystymąsi ankstyvą pavasarį ir kai nevyksta medunešis. Maitinti turi būti baigiama ne vėliau kaip 14 dienų prieš pradedant medunešį iš kaštainių žiedų. Maitinti bites leidžiama ir vasaros pabaigoje bei rudens pradžioje, kad jos galėtų sukaupti maisto atsargas žiemai. Leidžiama maitinti cukraus sirupu ir (arba) cukraus ir medaus tešla. Pašaras gali būti gaminamas iš cukraus, pagaminto už nustatytos geografinės vietovės ribų. Sausosios medžiagos kiekis, gaunamas už nustatytos geografinės vietovės ribų, negali viršyti 50 % visos sausosios medžiagos, kurią bičių šeimos suvartoja per metus, kiekio. Likusią sausosios medžiagos dalį sudaro medus, kurį bičių šeimos pagamina iš nustatytoje geografinėje vietovėje sunešto nektaro ir (arba) lipčiaus. Bičių šeimų maitinimo laikotarpis nustatytas tam, kad būtų užtikrinta, jog pašarai neturės įtakos medaus „Banski kestenov med“ kokybei ir jo ryšiui su geografine vietove.

4.4. *Specialūs gamybos veiksmai, atliktini nustatytoje geografinėje vietovėje*

Visi medaus „Banski kestenov med“ gamybos etapai (nektaro sunešimas ir medaus surinkimas) turi vykti nustatytoje geografinėje vietovėje.

4.5. *Specialios žemės ūkio produkto registruotu pavadinimu pakavimo, pjaustymo, trynimo ir kt. taisyklės*

Siekiant užtikrinti kokybę ir atsekamumą, medus turi būti išpilstomas nustatytoje geografinėje vietovėje. Gabenant medų „Banski kestenov med“, dėl netinkamos (aukštos) temperatūros gali pakisti jo fizikiniai ir cheminiai parametrai bei juslinės savybės, medus gali įgauti nepageidaujamą pašalinį kvapą arba prisitraukti drėgmės iš oro.

4.6. *Specialios žemės ūkio produkto registruotu pavadinimu ženklinimo taisyklės*

Pateikiant rinkai, ant visų fasuotų produktų turi būti pavaizduotas SKVN „Banski kestenov med“ logotipas. Be logotipo, ant pakuotės taip pat turi būti nurodytas gamintojo pavadinimas. Be to, ant kiekvieno fasuoto produkto turi būti uždėtas spaudas su identifikaciniu numeriu. Visi pagal šią produkto specifikaciją produktą rinkai tiekiantys etiketės naudotojai turi teisę naudoti spaudą ir SKVN „Banski kestenov med“ logotipą tomis pačiomis sąlygomis.

Ženklo grafinis vaizdas – juodas logotipas su skaidriu fonu. Logotipą sudaro juodas apskritimas, kuriame pavaizduotas stilizuotas spiralės formos medinis medaus šaukštelis ir stilizuotas grafo Josipo Jelačičiaus kardas. Šie simboliai persidengia, taip sudarydami vizualiai vientisą visumą. Po apskritimu juodu „Cinzel“ šriftu užrašyta „BANSKI KESTENOV MED“, o žodis „BANSKI“ išskirtas pusjuodžiu šriftu, siekiant dar labiau pabrėžti teritorinį ryšį su Banovina ir minėtuoju Kroatijos grafu. Logotipas ir tekstas sudaro vieną visumą, kurios matmenys negali būti mažesni nei 50 x 40 mm.

1 pav

SKVN „Banski kestenov med“ logotipas

5. **Glaustas geografinės vietovės apibūdinimas**

Medaus „Banski kestenov med“ geografinė gamybos vietovė apima Banovinos regioną, įskaitant miestus (Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica) ir savivaldybes (Sunja, Majur, Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, Dvor, Topusko, Gvozd).

6. **Ryšys su geografine vietove**

Geografinės vietovės ypatumai

Banovina – regionas, priklausantis Sisako-Moslavinos apskričiai. Jis išsidėstęs Panonijos lygumos pakraštyje, tarp Savos upės ir Unos, Kupos bei Glinos upių žemupio. Jis driekiasi per prieškalvių gauburius, įskaitant *Zrinska Gora* kalną pietuose, bei Savos ir jos intakų baseiną šiaurėje ir šiaurės rytuose. Jį kerta daugybės mažų upelių slėniai. Didžiąją dalį jo ploto užima miškai, ypač *Dvor* ir Hrvatska Kostajnicos apylinkėse. Nustatytos geografinės vietovės specifiškumas pasireiškia ir tuo, kad didžiąją regiono dalį sudaro gerai prižiūrima augmenija, nedidelis gyventojų skaičius, čia užsiimama ekstensyviąja žemdirbyste bei yra didelių plotų, kuriuose nėra pramonės ir stambių ekonominės veiklos vykdytojų, o tai galiausiai daro teigiamą poveikį aplinkos išsaugojimui ir yra svarbi sąlyga bitininkystės plėtrai. Banovinos regiono kaštainių giraitėse dažniausiai vyraujantis dirvožemio tipas yra gilus išplautžemis, kurio pH vertės svyruoja nuo 4,77 iki 6,57.

Žemyninėje Kroatijos dalyje valgomieji kaštainiai dažniausiai auga mišriuose arba vienarūšiuose miškuose. Iš bendro ploto 7 324,88 ha (48,8 %) kaštainių giraičių, yra Sisako-Moslavinos apskrityje, kurioje yra medaus „Banski kestenov med“ geografinė gamybos vietovė. Priklausomai nuo konkrečios vietovės, Banovinoje kaštainiai pradeda žydėti apie birželio 5 d. – pirmiausia *Budučina* apylinkėse, šiaurės rytų pusėje esančiose vietovėse, o vėliausiai – *Šamarica*, apie liepos 27 d. Kai kurie medžiai žydi apie 10 dienų. Su bitininkyste susiję vietovardžiai yra svarbūs, nes jie dažnai nurodo vietovę, kurioje anksčiau gausu buvo medų duodančių augalų arba kurioje kadaise buvo įsikūrusios bičių šeimos. Vietovardžiai taip pat gali liudyti apie tradicinius bitininkystės metodus, kurie buvo taikomi tam tikroje vietovėje, arba apie kitus su bitininkyste susijusius aspektus. Kalbant apie su bitininkyste ir medaus gamyba susijusius vietovardžius Banovinoje, būtinai reikėtų paminėti Hrvatska Kostajnicą. Iš pavadinimo „Kostajnica“ galima daryti prielaidą, kad jis kilęs iš žodžio *kostanj* (liet. kaštainis). Tą patvirtina tai, kad abipus Unos upės esančiose kalvose plyti didelės valgomųjų kaštainių giraitės.

Produkto ypatumai

Be dirvožemio savybių ir augančios augmenijos, medaus „Banski kestenov med“ savitumui didelę įtaką daro ir klimato sąlygos. Remiantis žiedadulkių analizėmis, buvo nustatytos medų duodančių augalų rūšys, iš kurių bitės renka nektarą, taip patvirtinant medaus ryšį su nustatyta geografine vietove ir skirtumus, palyginti su kaštainių medumi iš kitų geografinių vietovių. Didelėje dalyje ėminių buvo aptikta paprastojo šaltekšnio (*Frangula alnus*), krūminės amorfos (*Amorpha fruticosa*), raudonosios sedulos (*Cornus sanguinea*), liepų (*Tilia* spp.), astrinių šeimos augalų (*Asteraceae*), slyvų (*Prunus* spp.), baltažiedės robinijos (*Robinia pseudoacacia*), klevų (*Acer* spp.) ir paprastojo garždenio (*Lotus corniculatus*) žiedadulkių.

Be botaninės kilmės, taip pat buvo tiriamas ėminių elektrinis laidis. Buvo nustatytos rodiklio vertės, svyruojančios nuo 0,84 iki 1,80 mS/cm, o vidutinė vertė buvo 1,24 mS/cm. Palyginus šį kaštainių medų su kituose regionuose gaunamu kaštainių medumi paaiškėjo, kad medaus iš kitų regionų elektrinio laidžio verčių diapazonas buvo žymiai platesnis – nuo 1,05 iki net 2,25 mS/cm, o vidutinė vertė siekė 1,61 mS/cm. Be nektaro, kaštainių giraitėse galima rasti ir lipčiaus, kurį gamina amarai ir skydamariai. Aukštos vidutinės elektrinio laidžio vertės greičiausiai yra susijusios su lipčiaus kiekiu tirtuose medaus ėminiuose iš kitų regionų. Tiesą sakant, meduje esantis lipčius netiesiogiai veikia medaus išvaizdą, t. y. jo spalvą, kuri yra tamsesnė nei Banovinos medaus ėminių. Tačiau daugumos medaus „Banski kestenov med“ ėminių spalva varijavo nuo šviesaus gintaro iki gintaro spalvos, jie pasižymėjo kaštainių medaus jusliniam profiliui būdingu kvapu ir kartumu, taip pat tipiniu elektrinio laidžio verčių diapazonu – visa tai pabrėžia šio medaus išskirtinumą.

Geografinės vietovės ypatumų ir produkto ypatumų priežastinis ryšys

Medus „Banski kestenov med“ – produktas, glaudžiai susijęs su jo kilmės vietove. Savo specifines savybes jis įgyja iš geografinės vietovės, kurioje vyrauja natūralūs miškai su didele valgomųjų kaštainių (*Castanea sativa*) dalimi – tai didžiausia tokia vietovė Kroatijoje. Kaštainių giraitės pražysta skirtingu laiku, priklausomai nuo vietos, kurioje jos auga geografinėje gamybos vietovėje. Taigi medunešis trunka ilgiau nei mėnesį dėl aukščio ir vietovės reljefo skirtumų. Be to, dirvožemio pedologinės savybės ir oro sąlygos daro didelę įtaką išskiriamo nektaro kiekiui. Rūgščios dirvos sudaro optimalias augimo sąlygas valgomajam kaštainiui, o tai teigiamai veikia žydėjimą ir, atitinkamai, išskiriamo nektaro kiekį. Augalas, įsisavindamas vandenį ir mineralines medžiagas iš dirvožemio, įtraukia jas į sulą – žaliavą, iš kurios gaminamas nektaras, o tai daro įtaką galutinio produkto – medaus – kokybei. Be dirvožemio tipo, valgomųjų kaštainių nektaro išsiskyrimą taip pat lemia oro sąlygos, ypač krituliai, kurie Banovinos regione pasiskirsto tolygiai per visą augimo sezoną, tačiau ypač gausūs žydėjimo metu. Tiesą sakant, saulės spindulių ir trumpo lietaus kaita valgomųjų kaštainių žydėjimo metu padidina santykinį oro drėgnį, o tai taip pat teigiamai veikia nektaro išsiskyrimą. Optimaliai panaudojant suneštas medžiagas galima pagaminti išskirtinės kokybės medų „Banski kestenov med“. Tai patvirtina ir savitas medaus juslinių savybių profilis, fiziniai bei cheminiai parametrai ir specifinis žiedadulkių spektras, t. y., kad greta aptinkama ir paprastojo šaltekšnio (*Frangula alnus*) ir krūminės amorfos (*Amorpha fruticosa*) žiedadulkių, ir dėl to medus „Banski kestenov med“ išsiskiria iš kaštainių medaus kituose regionuose, kuriuose jį galima gaminti.

Be reljefo ir klimato veiksnių, išskirtinei bitininkystei susiformuoti įtakos turėjo didelės kaštainių giraitės, kurios yra pagrindinis žiedų išteklius nustatytoje geografinėje vietovėje. Banovinos bitininkai savo įgūdžiais ir žiniomis, susijusiomis su laiku atliekamų technologinių procedūrų bičių šeimoms supratimu ir taikymu bei medaus paruošimu pardavimui, užtikrina aukštos kokybės medaus „Banski kestenov med“ gamybą. Bitininkų žinios ir patirtis atsispindi ypatingame dėmesyje, kurį jie skiria tinkamų vietų bitynams parinkimui, atsižvelgdami į vietovės reljefą. Pasirinkus į pietus ir pietryčius orientuotas vietas, apsaugotas nuo vėjo ir pakankamai saulėtas, užtikrinamas optimalus bičių šeimų vystymasis. Tokioje aplinkoje besivystančios šeimos pasiekia pakankamą kolektyvinės veiklos lygį, o tai lemia bičių maitinimąsi nektaru. Reguliariai stebint ir kontroliuojant žydėjimą ir maitinimąsi nektaru galima laiku surinkti medų – tai vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių aukštą medaus kokybę, dėl kurios šio regiono medus išsiskiria iš kituose regionuose gaminamo kaštainių medaus. Tiksliau tariant, daugelį metų stebėję valgomųjų kaštainių žydėjimą, vietos bitininkai sugeba nustatyti, kada jie pradeda žydėti, ir taip laiku išdėsto bičių šeimas pasirinktose vietose, kad pasinaudotų bičių maitinimusi kaštainių nektaru ir taip užtikrintų maksimalų vienarūšiškumą, kuris vėliau atsispindi medui būdingose juslinėse savybėse. Medus „Banski kestenov med“ pasižymi mažu vandens ir HMF (hidroksimetilfurfurolo) kiekiu. Toks vandens kiekis rodo, kad bitės tinkamai pašalino vandenį medaus brandinimo metu ir kad bitininkai medų surinko tinkamu laiku, o tai lemia dar geresnę medaus kokybę. Medus, kuriame yra mažai MHF, rodo, kad jis yra šviežias ir nebuvo kaitinamas aukštesnėje nei 40 °C temperatūroje, todėl išlieka jo vertingosios medžiagos. Todėl vietos bitininkų siekis užtikrinti kokybę kaupiant žinias ir patirtį turi tiesioginį poveikį medaus „Banski kestenov med“ cheminei sudėčiai.

Minėtų veiksnių derinys, įskaitant didelę kaštainių giraičių dalį Banovinos regione, saugomą aplinką ir palankų mikroklimatą, bitininkystės tradicijas bei vietos bitininkų įgūdžius ir žinias, tiesiogiai lemia medaus „Banski kestenov med“ savybes.

Medaus „Banski kestenov med“ savitumas grindžiamas ilgamete bitininkystės tradicija, o dėl to ryšį su nustatyta geografine vietove taip pat stiprina ir istoriniai, tradiciniai ir kultūriniai veiksniai. Tiesą sakant, pirmasis rašytinis dokumentas, kuriame minimas medus (ir, atitinkamai, bitininkystė Banovinoje), siekia dar 1211 m. ir jame kalbama apie vienuolyno teisę naudotis medumi. Bitininkas Milanas Krizmanas buvo bene svarbiausias asmuo, prisidėjęs prie bitininkystės skatinimo Petrinioje. Jis buvo bitininkystės skatintojas ir novatorius, sukūręs modernų avilį, vadinamą *krizmanka*. Pirmoji bitininkų asociacija Banovinos regione buvo Petrinios bitininkų asociacija, įkurta 1952 m. ir ji yra viena iš iki šiol veikiančių asociacijų.

Nuoroda į paskelbtą geografinės nuorodos produkto specifikaciją

https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hrana/zoi-zozp-zts/Specifikacija_Banski_kestenov_med_kolovoz_2025.pdf